

Zadanie 1

Przeczytaj fragment powieści Rok 1984 George'a Orwella.

George Orwell

Rok 1984

– [...] Najwięcej, oczywiście, wyrzucamy czasowników i przymiotników, ale setki rzeczowników też są zupełnie zbędne. Usuwamy nie tylko synonimy, lecz także wyrazy przeciwstawne. Bo jaką rację bytu mają słowa, których znaczenie jest po prostu przeciwieństwem innych? Każde słowo zawiera w sobie swoje przeciwieństwo. Weźmy na przykład przymiotnik „dobry”. Jeśli mamy „dobry”, po co nam taki przymiotnik jak „zły”? „Bezdobry” wystarczy w zupełności; jest nawet o tyle lepszy, że stanowi dokładne przeciwieństwo przymiotnika „dobry”, czego nie można powiedzieć o „zły”. A gdy z kolei chcemy coś wzmocnić, czy ma sens stosowanie mętnych i w sumie bezużytecznych określeń typu „wspaniały” lub „znakomity”? „Plusdobry” adekwatnie spełnia każdy wymóg, jeśli natomiast zachodzi potrzeba jeszcze większej emfazy, można użyć „dwaplusdobry”. [...]

Z czasem pojęcie dobra i zła ograniczy się do zaledwie sześciu słów, a naprawdę do jednego.

Zadanie 2.1. (0–1)

Spośród podanych określeń (A–D) wybierz to, które charakteryzuje nowomowę stworzoną w państwie opisanym w powieści Rok 1984 George'a Orwella. Zaznacz właściwą odpowiedź.

- A. zwiększanie liczby wyrazów nacechowanych emocjonalnie
- B. ograniczanie liczby wyrazów bliskoznacznych
- C. stosowanie wyrazów metaforycznych
- D. nadużywanie czasowników

Zadanie 2.2. (0–1)

Na podstawie powieści Rok 1984 George'a Orwella wyjaśnij, czemu służyło stworzenie nowomowy.

.....
.

Zadanie 3 . (0–1)

Przeczytaj fragment Tango Sławomira Mrożka.

Sławomir Mrożek

Tango

AKT III

ARTUR

Czy już rozumiecie, jaki jest wniosek ostateczny? Ach, wy nie rozumiecie, wy, cielesne stworzenia, zajęte swoimi gruczołami, drżące o nieśmiertelność swoją. Ale ja rozumiem, ja!

Ja jestem waszym odkupicielem, wy, bydlę bezmyślne. Ja wznoszę się ponad doczesność,

ja ogarniam was wszystkich, bo ja mam mózg, który wyzwolił się od wnętrzości. Ja!

[...]

STOMIL

Bredzi. Nie zwracajcie na niego uwagi.

[...]

ARTUR

Trzeba tylko być silnym i zdecydowanym. Ja jestem silny. Spójrzcie na mnie, ja jestem koroną waszych marzeń! Wuj, będzie porządek! Ojciec, ty zawsze się buntowałeś, ale twój

bunt prowadził tylko do chaosu, aż sam siebie strawił. A spójrz na mnie! Czy władza nie jest

także buntem? Buntem w formie porządku, buntem góry przeciwko dołom, wyższości przeciwko niższości? [...] Siłą jestem! Znajduję się ponad, wewnątrz i obok wszystkiego.

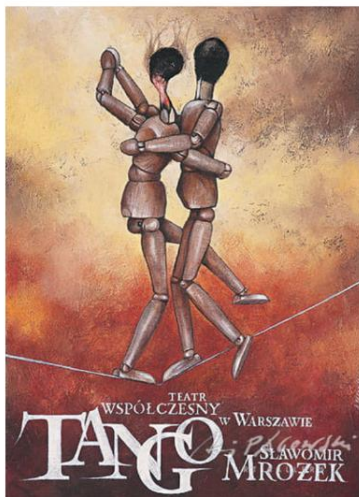
Dziękujcie mi, ja spełniłem waszą młodość. To dla was! A dla siebie też mam coś w podarunku: formę, jaką tylko zechcę, nie jedną, ale tysiąc możliwych, mogę stworzyć i zburzyć, co zechcę. [...] Wszystko jest we mnie, tu!

uderza się w pierś. Zebrani patrzą na niego z przerażeniem

Jaką postawę – typową dla bohatera romantycznego – przejawia Artur w zacytowanym fragmencie Tanga Sławomira Mrożka? W uzasadnieniu odpowiedzi odnieś się zarówno do postawy Artura, jak i do postawy wybranego bohatera dramatu romantycznego.

Zadanie 4

Andrzej Pągowski
Tango

<https://pagowski.pl/pl/p/TANGO/104>

.....
Zinterpretuj plakat Andrzeja Pągowskiego w kontekście utworu Sławomira Mrożka. W odpowiedzi uwzględnij dwa elementy graficzne, które wyrażają przesłanie tego dramatu.

.....

Zadanie 5. W którym okresie literackim (A–C) powstały podane utwory literackie?

Każdemu

z okresów literackich A–C przyporządkuj po jednym utworze, wybranym spośród oznaczonych numerami 1–5. Wpisz właściwy numer utworu w odpowiednie miejsce w tabeli.

Okres literacki

Numer utworu

A. dwudziestolecie międzywojenne

B. literatura lat 1945–1989

C. literatura po 1989 r.

Utwór literacki

1. Profesor Andrews w Warszawie, Olga Tokarczuk

2. Potop, Henryk Sienkiewicz

3. Przedwiośnie, Stefan Żeromski

4. Wesele, Stanisław Wyspiański

5. Ludzie, którzy szli, Tadeusz Borowski

Zadanie 6 (0–2)

Przeczytaj fragment wiersza *Życie na oczekaniu* Wisławy Szymborskiej.

Wisława Szymborska

Życie na oczekaniu

Życie na oczekaniu.

Przedstawienie bez próby. [...]

Gdyby choć jedną środę przećwiczyć zawczasu,

albo choć jeden czwartek raz jeszcze powtórzyć!

A tu już piątek nadchodzi z nie znanym mi scenariuszem.

Czy to w porządku – pytam

(z chrypką w głosie,

bo nawet mi nie dano odchrząknąć za kulisami).

Złudna jest myśl, że to tylko pobieżny egzamin

składany w prowizorycznym pomieszczeniu. Nie.

Stoję wśród dekoracji i widzę, jak są solidne.

Uderza mnie precyzja wszelkich rekwizytów.

Aparatura obrotowa działa od długiej już chwili.

Pozapalane zostały najdalsze nawet mgławice.

Och, nie mam wątpliwości, że to premiera.

I cokolwiek uczynię,

zamieni się na zawsze w to, co uczyniłam.

Wisława Szymborska, *Życie na oczekaniu*, [w:] *tejże*, Wybór poezji, Wrocław 2020.

Podaj motyw literacki wykorzystany w powyższym fragmencie wiersza *Życie na oczekaniu* Wisławy Szymborskiej i wyjaśnij, jaka refleksja na temat ludzkiego

życia została wyrażona w wierszu poprzez użycie tego motywu.

Motyw:

.....

Wyjaśnienie:

lub : Przeczytaj fraszkę *O żywocie ludzkim* J. Kochanowskiego oraz fragment wiersza *Życie na oczekaniu* Wisławy Szymborskiej.

Fraszki to wszystko, cokolwiek myślemy,
Fraszki to wszystko, cokolwiek czyniemy;
Nie masz na świecie żadnej pewnej rzeczy
Próżno tu człowiek ma co mieć na pieczy.

5

Zacność, uroda, moc, pieniądze, sława,
Wszystko to minie jako polna trawa
Naśmiawszy się nam i naszym porządkom,
Wemkną nas w mieszek, jako czynią łątkom

Czy motyw (topos) występujący we fraszce Kochanowskiego występuje też w wierszu Szymborskiej? Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do obu tekstów.

Zadanie 7.

Przeczytaj fragment opowiadania Marka Nowakowskiego *Górą „Edek”*.

To ten z *Tanga* Mrożka. Przebojowy, agresywny cham. Zrazu potulny, rozrasta się i dominować zaczyna. Szybko osiąga swoje żarłoczne cele. Skojarzenie nasunęło mi się w związku z pewnym incydentem zaobserwowanym na zapchanej samochodami, niewielkiej ulicy w centrum miasta. [...]

Kierowca fiacika [...] nie zrezygnował [...]. Chciał chociaż dać głos w sprawie dziejącej się nieprawości. Wysiadł z samochodu. Był to niewysoki, drobny młodzian o szczupłej twarzy, w okularach. Inteligent jakiś. Prawie równocześnie wysiadł z forda jego właściciel. Wysoki, tęgi mężczyzna w skórzanej kurtce. Widziałem jego krok. Mocny, zamaszysty.

– Panie, jak tak można? – zabrzmiał głos kierowcy „malucha”, drgający bezsilną skargą.

A „Edek”, bo on to był, sunął jak wieża obłącznicza i z wysokości swoich 190 przeszło centymetrów patrzył przed siebie – wcale nie widząc tego cherlaka w okularach. Wymusił i zdobył miejsce dla swego forda. Teraz parł do następnego celu. Zniknął w pobliskiej bramie, opatrzonej tabliczkami z nazwami firm i przedstawicielstw handlowych.

Wyjaśnij, jaki związek z treścią opowiadania Marka Nowakowskiego ma *Tango* Sławomira Mrożka. Odwołaj się do treści obu utworów.

.....

Zadanie 8

W zakończeniu opowiadania Andrzeja Stasiuka *Miejsce* jest zawarta pointa narratora:

Lecz miejsca nie można przenieść. Miejsce nie ma wymiarów. Jest punktem i nieuchwytną przestrzenią. Dlatego wciąż nie mam pewności, czy rzeczywiście ją [tu: cerkiew] zabrano.

Wyjaśnij, jakie znaczenie – w kontekście całego opowiadania Andrzeja Stasiuka – mają przytoczone słowa narratora.

.....

Zadanie 9 (0–1)

Przeczytaj wiersz Stanisława Barańczaka *N.N. przekręca gałkę radia* i fragment wypowiedzi tego poety na temat własnej twórczości.

Tekst 1.

Stanisław Barańczak

N.N.1 przekręca gałkę radia

– W dniu dzisiejszym – zawiadamia go piersiowy głos –
zanotowano huragan w Australii,
katastrofalne opady w Indiach i trzęsienie
ziemi w Meksyku. Tyle o kapryсах aury
na świecie. Natomiast u nas
pogoda wciąż bez większych zmian, niebo bezchmurne,
powietrze świeże i zdrowe, wiatry słabe z kierunków
zmiennych. W sprzyjającym klimacie,
w twórczej atmosferze wzajemnego zaufania
odniesiemy dziś z pewnością niejeden sukces. Nad krajem
rozciąga się zatoka zwiększonego ciśnienia,
ilość atmosfer na głowę mieszkańca
przekracza zaplanowaną normę. To osiągnięcie
sprawi, że będą państwo czuć się świeżo i pogodnie,
dziarsko i zdrowo, że państwo też będzie
świeże, pogodne, dziarskie, zdrowe, pełną piersią
wdychające twórczy klimat oraz atmosferę. A teraz
gimnastyka poranna.
Nie wyjdzie dziś na dwór.
Przeraża go już samo powietrze. Te słupy
wbijane młotem nieba w każdą głowę.
Konieczność oddychania tym płynnym betonem.
Trzeba zostać w pokoju. Zastanowić się. Trzeba
uporządkować wiele spraw. Przemyśleć wszystko.
Dziś. Wyjątkowo dziś.

1 N.N. – osoba nieznana, tu: określenie bohatera, na miejscu którego może się postawić każdy odbiorca; bohater o uniwersalnych cechach.

Tekst 2.

Stanisław Barańczak tak mówił o swojej twórczości:

Nie odrzucam polityki czy spraw społecznych jako tematu wiersza, raczej staram się zawsze widzieć je jako fragment wszystkich tych uwikłań, w których się człowiek znajduje.

9.1 Wyjaśnij, w jakich uwikłaniach znajduje się podmiot liryczny w wierszu Stanisława Barańczaka *N.N. przekręca gałkę radia* i jak na te uwikłania reaguje.

.....
.....
.....

Zadanie 10 (0–1)

Kielecki Teatr Lektur przygotował spektakl pt. *Żyd na beczce*. Tytuł ten odwołuje się do jednej ze scen reportażu Hanny Krall. Objasnij jej symboliczne znaczenie, wykorzystując treść utworu *Zdążyć przed Panem Bogiem*.

.....
.....
.....
.....

Zadanie 11. (0–1)

Zapoznaj się z poniższym fragmentem tekstu Ryszarda Koziółka.

Uśmiechy Syzyfa

[...] pytany przez Jeana-Claude'a Brisville'a w 1959 roku o kwestie, które przegapili lub zlekceważyli komentatorzy jego twórczości, Camus odpowiedział: „Humor”. Zaskakująca uwaga, choć biografowie i towarzysze życia Camusa są zgodni: uwielbiał dowcipkować, robić żarty, śmiać się i okazywać radość. A zarazem śmiech żywego Camusa nie dobiega z jego pisarstwa, które wydaje się śmiertelnie poważne. Może więc istotnie coś przegapiliśmy? Szybko wertuję zapamiętane książki: „Obcy”? – nie, tam nikt się nie uśmiecha. „Dżuma”?

Czy w *Dżumie* Alberta Camusa zauważasz humor? Odpowiedź uzasadnij.

.....
.....
.....

Zadanie 12. (0–1)

Przeczytaj poniższy fragment *Dżumy* Alberta Camusa.

Albert Camus

Dżuma (fragment)

Wówczas Paneloux wyprostował się, odetchnął głęboko i ciągnął z coraz większym naciskiem: „Jeśli dziś dotknęła was dżuma, to znaczy, że chwila zastanowienia nadeszła. Sprawiedliwi mogą być bez obawy, ale słusznie drżą źli. W ogromnej stodole świata nieubłagany bicz wybije zboże ludzkie, aż słoma zostanie oddzielona od ziarna. Będzie więcej słomy jak ziarna, więcej powołanych niż wybranych i tego nieszczęścia nie chciał Bóg.

Zbyt długo ten świat paktował ze złem, zbyt długo liczył na miłosierdzie boskie.

Wystarczyła skrucha i wszystko było dozwolone. A do skruchy każdy czuł się mocny.

Dozna jej

w odpowiedniej chwili. A zatem najłatwiej było popuszczać sobie cugli, miłosierdzie boskie uczyni resztę. Tak! To nie mogło trwać. Bóg, który tak długo pochylał nad ludźmi tego miasta twarz pełną litości, zmęczony czekaniem, zawiedziony w swej wiekuiestej nadziei, odwrócił oczy. Pozbawieni światła bożego, na długo znaleźliśmy się w ciemnościach dżumy!”.

Na podstawie podanego fragmentu Dżumy lub całej powieści Alberta Camusa wyjaśnij sens sformułowania użytego przez ojca Paneloux: znaleźliśmy się w ciemnościach dżumy.

.....
.
.....
.

Zadanie 13. (0–1)

Każdemu z podanych fragmentów wierszy współczesnych poetów A–C przyporządkuj topos, który został w nim wykorzystany. Podaj numer toposu wybrany spośród poniższych.

Topos

1. Hioba
2. Arkadii
3. Ikara
4. Narcyza

Fragment wiersza A

Ernest Bryll

jakby to nikle pierze skrzydłom uronione,
chuda chłopięca noga zadarta do nieba
– znaczyła wszystko

Fragment wiersza B

Konstanty Ildefons Gałczyński

A ty mnie na wyspy szczęśliwe zawieź, [...]

Pokaż mi wody ogromne i wody ciche,
rozmowy gwiazd na gałęziach pozwól mi słyszeć zielonych

Fragment wiersza C
Anna Kamieńska
Otwórz usta
i ucz mnie
jak znosić ból śmierć samotność
stratę przyjaciół obelżywe słowa
a nade wszystko starość

Zadanie 13.1.

Przeczytaj wiersz Cz. Miłosza *Piosenka o końcu świata* i porównaj go z :
- obrazem J. Martina *Wielki dzień jego gniewu/ lub fragmentem Apokalipsy św. Jana / lub Dies irae* Kasprowicza

Piosenka o końcu świata

*W dzień końca świata
Pszczoła krąży nad kwiatem nasturcji
Rybak naprawia błyszczącą sieć
Skaczą w morzu wesole delfiny
Młode wróble czepiają się rynny
I wąż ma złotą skórę jak powinien mieć
W dzień końca świata
Kobiety idą po len pod parasolkami
Pijak zasypia na brzegu trawnika
Nawołują na ulicy sprzedawcy warzywa
I łódka z żółtym żaglem do wyspy podpływa
Dźwięk skrzypiec w powietrzu trwa
I noc gwieździstą odmyka
A którzy czekali błyskawic i gromów
Są zawiedzeni
A którzy czekali znaków i archanielskich trąb
Nie wierzą że staje się już*

Apokalipsa św. Jana (fr.)

*I ujrzałem:
gdy otworzył pieczęć szóstą,
stało się wielkie trzęsienie ziemi
i słońce stało się czarne jak włosienny wór,
a cały księżyc stał się jak krew.
13 I gwiazdy spadły z nieba na ziemię,*

podobnie jak drzewo figowe wstrząsane silnym wiatrem zrzuca na ziemię swe niedojrzałe owoce.

*14 Niebo zostało usunięte jak księga, którą się zwija,
a każda góra i wyspa z miejsc swych poruszone.*

*15 A królowie ziemscy, wielmoże i wodzowie,
bogacze i możni,*

*i każdy niewolnik, i wolny
ukryli się do jaskiń i górskich skał.*

16 I mówią do gór i do skał:

«Padnijcie na nas

i zakryjcie nas przed obliczem Zasiadającego na tronie

i przed gniewem Baranka,

17 bo nadszedł Wielki Dzień Jego gniewu,

a któż zdoła się ostać?»

Dies irae (fr.)

Trąba dziwny dźwięk rozsiej,
ogień skrzepnie, blask ściemnieje
w proch powrócą światów dzieje.
Z drzew wieczności spadną liście

na Sędziego straszne przyjście,
by świadectwo dać Psalmiście...

(...)

Surma jęczy, surma woła!
Giną w chmurach wirchów czoła;
wałem mżących mgieł dokoła
nieznany oddech miota,
jakiś potworne, dzikie kształty tworzy
i po dolinach rozpędza ich stada

i znów je skupia w przepastnej otchłani
i ku niebiosom wyrzuca ich kłęb
i w jakieś czarne rozsnuwa całuny
ten niewidzialny, dreszcz budzący Tkacz
i ciężką, moką tą przędzą pokrywa

Zadanie 13.2.

Rozstrzygnij, czy apokalipsa ukazana w wierszu Miłosza jest taka sama jak w utworze
..... Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do obu tekstów kultury.

.....
.....

.....,

Zadanie 13.3.

Wyjaśnij sens sformułowania w wierszu Miłosza :

A którzy czekali błyskawic i gromów
Są zawiedzeni
A którzy czekali znaków i archanielskich trąb
Nie wierzą że staje się już

.....
.....
.....